

VALSTYBINĖ KALBOS INSPEKCIJA

2017 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

Vilnius, 2018

Turinys

1. Valstybinės kalbos vartojimo ir taisyklingumo kontrolė	3
Televizija ir radijas	3
Periodinė spauda	7
Neperiodinė spauda	8
Teatras	10
Įmonės ir įstaigos	10
Reklama	11
Interneto svetainės	12
Skundų ir prašymų nagrinėjimas	13
Bendradarbiavimas su savivaldybėmis ir kitomis institucijomis	14
Valstybinės kalbos teisinė apsauga	15
2. Informacinė veikla	16
3. Renginiai	17

Pritarta
Valstybinės lietuvių kalbos komisijos
2018 m. balandžio 5 d. posėdyje

VALSTYBINĖ KALBOS INSPEKCIJA

Valstybinė kalbos inspekcija (toliau – Inspekcija) yra Lietuvos Respublikos Vyriausybės įsteigta biudžetinė įstaiga, atskaitinga Valstybinei lietuvių kalbos komisijai, atsakinga Kultūros ministerijai.

Svarbiausi Inspekcijos uždaviniai – kontroliuoti, kaip valstybės ir savivaldybių institucijose, visose Lietuvos Respublikoje veikiančiose įstaigose, įmonėse ir organizacijose laikomasi Valstybinės kalbos įstatymo, Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nutarimų ir kitų teisės norminių aktų, nustatančių valstybinės kalbos vartojimo ir taisyklingumo reikalavimus. Už valstybinės kalbos vartojimo ir taisyklingumo pažeidimus Inspekcija turi teisę taikyti nuobaudas pagal Administracinių nusižengimų kodekso 497–503 straipsnius.

Įstaigos veiklos pobūdis ir funkcijos nustatytos Valstybinės kalbos inspekcijos įstatyme ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintuose Valstybinės kalbos inspekcijos nuostatuose. Inspekcija vadovaujasi Valstybinės kalbos vartojimo ir taisyklingumo kontrolės principais, kriterijais ir jų taikymo metodika.

Pagrindiniai 2017 m. veiklos tikslai ir uždaviniai buvo įgyvendinami pagal Kultūros ministerijos strateginį planą ir Inspekcijos veiklos metinį planą, numatyti darbai įvykdyti, lėšos panaudotos pagal paskirtį.

Ataskaitiniu laikotarpiu gauti 632, išsiųsti 543 raštai.

1. Valstybinės kalbos vartojimo ir taisyklingumo kontrolė

Televizija ir radijas

2017 m. patikrinta 160 televizijos ir radijo laidų. Dėl kalbos klaidų LRT televizijai parašytas 21, LNK – 10, TV3 – 27, „Lietuvos ryto“ televizijai – 12, „Balticum“ televizijai – 1 raštas, LRT radijui – 7, Žinių radijui – 2, radijo stotims „Kelyje“, „Radiocentras“, „Power hit radio“, M-1 ir „Lietus“ – po 1 raštą. Televizijų ir radijo stočių vadovams išsiųsti klaidų sąrašai. Informacija apie televizijos laidose pastebėtas kalbos klaidas kas mėnesį skelbta Inspekcijos interneto svetainėje.

Surengtuose susitikimuose su LRT televizijos laidos „Klauskite daktaro“ kūrybine grupe, radijo stoties „Kelyje“ Vilniaus regiono vadove ir laidų vedėjais aptartos tikrintose laidose pastebėtos kalbos klaidos.

Inspekcijos atstovai susitiko su LRT Kalbos kultūros grupės redaktorėmis. Svarstyta, kaip redaguoti tekstus, kuriuose vartojamas žargonas, kaip taisyti leksikos klaidas, kur ieškoti atsakymų ir nuolat kylančius sudėtingus klausimus, tartasi dėl tolesnio bendradarbiavimo.

Tikrinimo rezultatai rodo, kad laidose daugiausia daroma kirčiavimo klaidų, ypač dažnai netaisyklingai kirčiuojami priešdėliniai veiksmažodžiai ir iš jų padaryti dalyviai, neretai pažeidžiama ir priešpaskutinio skiemens taisyklė. Iš didžiųjų kalbos klaidų dažniausios būvio įnagininko, vietininko, prielinksnio *pas* vartojimo klaidos.

Netaisyklingi buvo kai kurių laidų titrai. Didžioji klaidų dalis – skyrybos, bet neretai buvo pastebima ir rašybos – nosinių, didžiųjų raidžių, žodžių rašymo kartu ar skyrium – klaidų.

Parengtos ir išsiųstos apklausos anketos televizijos (LRT, TV3, LNK) naujienų tarnybų žurnalistams. Siekta išsiaiškinti, kaip jie vertina savo gebėjimus ir žinias, kur ieško reikiamos informacijos, ar Kalbos inspekcijos pateikiami klaidų sąrašai būna suprantami ir naudingi. Paaikškėjo, kad dažniausiai informacijos ieškoma internete, beveik visi atsakiusieji naudojami

„Dabartinės lietuvių kalbos žodynu“, „Lietuvių kalbos žodynu“, dalis – Kalbos komisijos Konsultacijų banku ir VDU kirčiuokle. Dauguma naujienų tarnybų žurnalistų pripažįsta, kad jiems sunkiausiai sekasi taisyklingai kirčiuoti Lietuvos vietovardžius ir nelietuviškus asmenvardžius, daliai – ir kai kuriuos bendrinius žodžius, nors bendrinės kalbos kirčiavimo sistema beveik visiems visiškai arba iš dalies aiški. Didžiąjai daliai respondentų sunkiausia rasti informacijos tarties klausimais.

Televizijos laidos

Televizija	Laidos pavadinimas	Laidų skaičius
LRT televizija, LRT Kultūra	Panorama	2 laidos
	Žinios	2 laidos
	Trumposios žinios	6 laidos
	Dėmesio centre	4 laidos
	Savaitė	2 laidos
	Stilius	2 laidos
	Gyvenimas	2 laidos
	Labas rytas, Lietuva	2 laidos
	Karinės paslaptys	2 laidos
	Gustavo enciklopedija	3 laidos
	Pradėk nuo savęs	3 laidos
	Euromaxx	2 laidos
	Editos šou	2 laidos
	Laisvės vėliavnešiai	2 laidos
	Gimtoji žemė	3 laidos
	Dainuoju Lietuvą	3 laidos
	Klauskite daktaro	3 laidos
	Maistas ir aistros	2 laidos
	Beatos virtuvė	2 laidos
	Pasaulio lengvosios atletikos čempionatas	2 laidos
	Pasaulio plaukimo čempionatas	2 laidos
	FIFA konfederacijų taurės apžvalga	4 laidos
	FIFA konfederacijos taurė	4 rungtynės
	Labą dieną, Lietuva	4 laidos
	Emigrantai	2 laidos
	60 akimirų	2 laidos
	Svarbios detalės	2 laidos
	Eurovizija	2 laidos
	„Eurovizijos“ nacionalinė atranka	2 laidos
	Mokslo sriuba	3 laidos
	Lietuvos patriotai	2 laidos
	Pažvelk į profesiją kitaip	2 laidos
	Lietuvos tūkstantmečio vaikai	2 laidos
	Auksinis protas	2 laidos
	Kas ir kodėl	4 laidos
	Misija: Vilnija	2 laidos
	Stambiu planu	3 laidos
	Teisė žinoti	3 laidos
	Gamtos inspektoriai	2 laidos
	Serialas „Seserys“	3 serijos

	Animacinis serialas „Mūsų kaimynai marsupilamiai“ Animacinis serialas „Džiunglių būrys skuba į pagalbą“ Animacinis serialas „Mažasis princas“	1 serija 2 serijos 2 serijos
LNK, BTV	Žinios Nuo ... iki ... Kitu kampu Moterys prieš vyrus Lietuvos balsas Mes vieno kraujo Muzikinis iššūkis Labas vakaras, Lietuva Valanda su Rūta Kalinių žmonos Už vaikystę Blogiausias Lietuvos vairuotojas Yra, kaip yra Serialas „Didingasis amžius. Jos didenybė Kiose“ Serialas „Kortų namelis“ Animacinis serialas „Harvis Biksas“ Animacinis serialas „Keista šeimynėlė“ Animacinis serialas „Tinginių miestelis“	2 laidos 2 laidos 2 laidos 2 laidos 2 laidos 2 laidos 2 laidos 2 laidos 2 laidos 2 laidos 2 laidos 2 laidos 3 laidos 2 serijos 2 serijos 1 serija 2 serijos 3 serijos
Info TV	Dienos komentaras Infodiena #zemesukis	2 laidos 2 laidos 2 laidos
TV3	TV3 žinios TV3 vakaro žinios Raudonas kilimas Aš – superhitas Lietuvos talentai Prieš srovę Pakartok! Virtuvės istorijos Mamyčių klubas Svajonių sodai Svajonių ūkis Vasaros gidas 2 barai Tarptautinis krepšinio turnyras Sporto namai Pakeliui į Balį Europos vyrų krepšinio čempionatas Tiesiai iš „Eurobasket 2017“ Kur giria žaliuoja Gero vakaro šou Pasaulis pagal moteris INOprogresas Misija – dirbame sau Gardu gardu Kulinariniai triukai Penkių žvaigždučių būstas	2 laidos 2 laidos 3 laidos 2 laidos 2 laidos 2 laidos 2 laidos 3 laidos 3 laidos 2 laidos 3 laidos 3 laidos 3 laidos 2 laidos 1 rungtynės 2 laidos 2 laidos 4 rungtynės 5 laidos 3 laidos 2 laidos 3 laidos 3 laidos 3 laidos 3 laidos 3 laidos 3 laidos

	X faktorius Animacinis serialas „Ančiukų istorijos“ Animacinis serialas „Bailus voveriukas“ Animacinis serialas „Kung fu panda“	2 laidos 2 serijos 2 serijos 2 serijos
„Lietuvos ryto“ TV	Reporteris Žinios 24/7 Moterų balsas Kitoks pokalbis Nuoga tiesa Patriotai Lietuva tiesiogiai Darbščios rankos, atviros širdys Švytintis veidas Šiandien kimba Kaimo akademija Skinsiu raudoną rožę Gyvenimo būdas Muzikinės kovos 4 kampai Laiko pjūvis Ekovizija Vantos lapas Serialas „Likimo melodija“ Serialas „Merginos iš Ukrainos“	2 laidos 3 laidos 2 laidos 2 laidos 4 laidos 2 laidos 2 laidos 6 laidos 3 laidos 4 laidos 2 laidos 3 laidos 3 laidos 2 laidos 2 laidos 3 laidos 2 laidos 2 laidos 3 laidos 2 laidos 8 laidos 3 laidos 2 serijos 2 serijos
TV8	Sveikatos medis Džeimio Oliverio itališki atradimai Ekstremalūs namų pokyčiai Animacinis serialas „Šunyčiai patroliai“	2 laidos 2 laidos 2 laidos 2 serijos
TV6	Aš – superhitas Lietuvos mokyklų žaidynės Nuo amato iki verslo Vienam gale kablys Tavo augintinis Gyvūnų manija Statybų gidas Serialas „Bibliotekininkai“ Serialas „Greislendas“	2 laidos 3 laidos 3 laidos 3 laidos 3 laidos 3 laidos 3 laidos 2 serijos 2 serijos
Balticum TV	Žinios	4 laidos

Radijo laidos

Radijas	Laidos pavadinimas	Laidų skaičius
LRT radijas	Lietuvos diena	3 laidos
LRT Klasika	Ryto garsai	3 laidos
	Europos vyrų krepšinio čempionatas	2 laidos
	Vasaros popietė	4 laidos
	Spaudos puslapiai	4 laidos
	LRT vasaros studija	2 laidos
	Aktualijų studija	4 laidos

	Kultūros savaitė Ką man skaityti? 112 Džinsai Namai namučiai	2 laidos 2 laidos 5 laidos 3 laidos 4 laidos
Lietus	Su saule Lietaus kaleidoskopas Ant kalno mūrai 200 sekundžių informacijos	2 laidos 2 laidos 2 laidos 12 laidų
Žinių radijas	Gyvenu sveikai Žinoti sveika Įkvėpk motyvacijos Sportuok su Vlada Reikia architekto Trys milijonai trenerių Versli mama	2 laidos 2 laidos 8 laidos 2 laidos 2 laidos 2 laidos 2 laidos
M-1	Radioekranas Čia mano muzika	2 laidos 2 laidos
Power hit radio	Power hitai Burbulas	2 laidos 2 laidos
Radiocentras	Geras rytas Gedo ir Timūro laida	2 laidos 2 laidos
Kelyje	Rytas <i>Kelyje</i> Piko valanda	2 laidos 2 laidos

Periodinė spauda

2017 m. patikrinti šie periodiniai leidiniai: laikraščiai „Valstiečių laikraštis“, „Ūkininko patarėjas“, „Sportas“, „Vakaro žinios“, žurnalai „Moteris“, „Panelė“, „Tavo vaikas“, „Mano namai“, „Šeiminkė“, „Mažylis“, „Moters savaitė“, „Mamos žurnalas“, „TOP moterys“, „Gyvenimiškos istorijos“, „Yolo“, „370“, „IQ“, „Raktas“, „Stilius plus“, „Žolelių paslaptys“, „Sodo kraitė“, „Miniatiūriniai sodeliai“, „Prieskonių ir vaistinių augalų sodas“, „Sodo spalvos“, „Namie ir sode“, „Žolynų žurnalas“, „Miškai“, „Mano tvenkinys“, „Karys“, „Kardas“, „Olimpinė panorama“, „Alergija. Astma. Imunologija“, „Onkologija“, „Medžiotojas ir meškeriojas“, „Medžioklė“, „Žvejys ir žuvis“, „Žvejok“, „Beatos virtuvė“, „Sveiki ir skanūs kepiniai“, „Justė“, „NG KIDS Lietuva“, „Naminukas“, „Suktuko triukai“, „Didysis 2018-ųjų horoskopas“, „Sėja pagal Mėnulį“, „Horoskopai ir įžvalgos“.

Nurodymas dėl Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nutarimų pažeidimų surašytas žurnalo „Raktas“ redaktoriui, kitiems tikrintiems leidiniams išsiųsti raštai su pastebėtų kalbos klaidų sąrašais.

Skundų dėl spaudos negauta, visi leidiniai tikrinti Inspekcijos iniciatyva, administracinių nuobaudų nepaskirta.

Spaudoje dažniausiai buvo pažeidžiami du Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nutarimai: 1997-12-18 Nr. 68 „Dėl Didžiųjų kalbos klaidų sąrašo“, 2006-09-28 Nr. N-2 (103) „Dėl Privalomosios skyrybos taisyklių“. Vyrauja skyrybos klaidos: iš vienos pusės skiriamos išplėstinės dalyvinės, padalyvinės ir pusedalyvinės aplinkybės, neskiriami šalutiniai dėmenys, atskiriami vienerūšiai šalutiniai dėmenys, sujungti nekartojamais sudedamaisiais ar skiriamaisiais jungtukais. Iš gramatikos klaidų dažniausiai klystama vartojant galininką su slinkties ir siekimo reikšmės veiksmažodžiais, būdvardžių ir būdvardiškai vartojamų žodžių įnagininką būviui reikšti.

Inspekcijos interneto svetainėje 5 kartus pateikta apibendrinta informacija apie periodinėje spaudoje pastebėtas klaidas.

Neperiodinė spauda

2017 m. patikrintos 43 leidėjų 66 knygos. Visoms leidykloms išsiųsti raštai, nurodytos pastebėtos kalbos klaidos. Leidyklai „Diremta“ už kalbos normų nepaisymą G. Biliotavičiūtės knygoje „Tarp Kauno ir Londono“ surašytas nurodymas.

Metų pradžioje atlikta tikrintų knygų kalbos klaidų analizė, informacija paskelbta Inspekcijos interneto svetainėje.

Inspekcijos viršininkas D. Smalinskas ir vyresnioji inspektorė A. Barzdenienė leidykloje „Tyto alba“ susitiko su direktoriaus pavaduotoja ir kalbos redaktorėmis. Inspekcijos atstovai paaiškino knygų kalbos tikrinimo metodiką, aptartas žodyno, gramatikos ir skyrybos klaidų, stilistinių priemonių vertinimas.

Inspekcijos viršininkas D. Smalinskas, inspektorės A. Barzdenienė ir R. Kanišauskaitė susitiko su Lietuvos rašytojų sąjungos pirmininku A. A. Jonynu, rašytojais D. Kalinauskaite, H. Kunčiumi, A. Šlepiku, A. Šimkumi, N. Mikalauskiene, leidyklos vyriausioju redaktoriumi S. Repečka, Lietuvos literatūros vertėjų sąjungos pirmininke D. Daugirdiene, vertėju ir literatūros kritiku L. Jonušiu. Susitikimo metu kalbėta apie Inspekcijos veiklą, diskutuota dėl grožinių kūrinių nenorminės leksikos, autorinės skyrybos vertinimo, aptarta redaktorių darbo svarba, jų rengimo problemos ir tobulinimosi galimybės, bendradarbiavimas su rašytojais ir vertėjais.

2017 m. vienuoliktą kartą Taisyklingos knygų kalbos konkurse Inspekcija įvertino nominuotus Metų knygos leidinius ir kartu su Kultūros ministerija už taisyklingą knygos „Maži ežiuko sapnai“ kalbą apdovanojo autorių S. Paltanavičių, redaktorę D. Ulčinskaitę ir leidyklą „Nieko rimto“. Vilniaus knygų mugėje vykusioje diskusijoje apie grožinius tekstus ir kalbą dalyvavo vyresnioji inspektorė A. Barzdenienė, ją tiesiogiai transliavo LRT laida „Kultūros savaitė“.

Ataskaitiniu laikotarpiu tikrintose knygose pastebėta gramatikos, skyrybos, rašybos, žodyno klaidų. Didžiausią grupę sudaro skyrybos klaidos, ypač dažnas šalutinių sakinių, aplinkybių atskyrimas tik iš vienos pusės. Lyginant su ankstesniais metais, skyrybos klaidų grožinėje literatūroje sumažėjo, o linksnių vartojimo ir rašybos klaidų padaugėjo.

Leidykla	Knyga
Alma littera	Virginijus Malčius. Ilgų kojų istorija Jaroslavas Melnikas. Dangaus valdovai J. K. Rowling. Fantastiniai gyvūnai ir kur juos rasti. Originalus scenarijus Gina Viliūnė. Imperatoriaus meilužė Luigi Ballerini. Aš esu Nulis Jurga Baltrukonytė. Filmukai: žiūrėk, skaityk, mokykis
Apkabink mėnulį	Kobi Yamada. Ką daryti kilus idėjai?
Apostrofa	Rolandas Rastauskas. Trečias tomas
Aštuntoji diena	Gendrutis Morkūnas. Traškančios žvaigždės
Aukso pieva	Leigh Bardugo. Šturmas ir audra
Arka	Eglė Degutytė. Mikas ir Marė grožisi medžiais
Baltos lankos	Audrey Carlan. Kalendoriaus mergina. Balandis, gegužė, birželis Sylvia Day. Paskęsk manyje
Bonus animus	Remigijus Misiūnas. 10A armagedonas

Briedis	Olivier Truc. Paskutinis lapis
Burokėlis	Nathalie Minne. Mažasis laiko vagis
Charibdė	Adolfo Bioy Casares. Morelio išradimas
Didakta	Karolis Petryla. Mirtis mus suvienys
Diremta	Giedrė Biliotavičiūtė. Tarp Kauno ir Londono
Debesų ganyklos	Danguolė Kandrotienė. Pasaiba ir maumų medis Piotr Socha. Bitės
Eglė	Inga Abele. Žilvičių smūtkelis
Egmont Lietuva	Ledo šalis. Karališkoji užjūrio kelionė Ledo šalis. Skaityk ir vaidink
Gelmės	Zbigniew Batko. Atgalios, arba Lemtingos nederamų knygų skaitymo pasekmės Mariel Hemingway. Nematoma mergaitė
Homo liber	Hanna Krall. Širdžių karalius ir vėl suka arklius
Jūsų Flintas	Ilona Bumblauskienė. Ilgaplaukės princesės Ilona Bumblauskienė Ilgaplaukės undinėlės
Kitos knygos	Bragi Ólafsson. Ambasadorius
Leidybos studija	John C. Bogle. Sveiko proto investavimas
Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla	Jurga Žąsinaitė. Azuritijos kardinolai
Lietuvos Biblijos draugija	Dandy Daley Mackall. Mažasis asiliukas
Magnificat vaikams	Ona Kvašytė. Teofilius
Naujoji Rosma	Jenny Woods. Piratas Petras ir jo papūga Melanie Joyce. Didelis blogas kiškis Elizabeth Dale. Nerangioji Liucė eina į gimtadienį
Nieko rimto	Nadia Kovaliova. Meškis ir Žąsis Selemonas Paltanavičius. Maži ežiuko sapnai
Obuoliukas	Audra Baranauskaitė. Kaip Mytaras ir Varčius kelionę keliavo
Obuolys	Indrė Vakarė. Vienos nakties nuotykis Ana Barbora. Likimo burtai
Presa	Benji Davies. Senelio sala Benji Davies. Nojus ir banginis
Presvika	Ulrike Leistenschneider, Isabelle Göntgen. Ir raganosiai turi jausmus
Salybus	Lilīta Matison. Sudie, drugeliai!
Sezoninė virtuvė	Renata Ničajienė. Gero maisto dienoraštis. Vasara
Sofoklis	Dalia Dilytė. Gedimino paslaptis
Stiklo tiltai	Titė Miku. Triušukai ir žiema
Švieskime vaikus	Aidas Jurašius. Akmenukų pasakos
Tikra knyga	Evelina Daciūtė. Laimė yra Lapė
Tyto alba	Violeta Palčinskaitė. Atminties babilonai, arba Aš vejuosi vasarą Kęstutis Navakas. Vyno kopija Danutė Kalinauskaitė. Skersvėjų namai Eugenijus Ališanka. Empedoklio batas Andrius Černauskas. Pragaro ambulatorija Karen Swan. Paryžiaus paslaptis

Tsatsa Lt	Neringa Tik. Elenos istorija. Labirintų paieškos
Utenos Indra	Magdalena Junė Paragė. Ambivalencija
Vaga	Romain Gary. Mirusiųjų vynas Juan Manuel Marcos. Gunterio žiema Juan Gabriel Vasquez. Taip skamba krintantys Karen Young. Ei, karžygy
Verslas ar menas	Sigitas Poškus. Baltijos valdovė
Vytautas Račickas	Vytautas Račickas. Tetulė Ulė, septintoji šlepetė ir mafija
700 eilučių	Grzegorz Kasdepke. Aš nenoriu būti princesė

Teatras

2017 m. patikrinta 12 spektaklių, teatrų vadovams išsiųsti raštai su kalbos klaidų sąrašais ir pastabomis.

Vilniaus teatro „Lėlė“ spektaklio vaikams „Sniego karalienė“ kalba buvo taisyklinga, Lietuvos nacionalinio dramos teatro spektaklyje „Raudonkepurė“ pastebėta tik pora kirčiavimo klaidų, visuose kituose – nemažai įvairių kalbos normų pažeidimų. Didžiųjų kalbos klaidų buvo spektakliuose „Pašaliniam draudžiama“, „Intymūs pokalbiai“, „Žalgirės“, „Meilė, džiazas ir velnias“, „Fjorenca“ ir „Karlsonas, kuris gyvena ant stogo“. Stilistiškai pateisinamas žargonas ir barbarizmai kalbos klaidomis nelaikyti ir į teatrams pateiktus klaidų sąrašus neįtraukti.

Kaip ir ankstesniais metais, spektakliuose dažniausiai buvo daroma kirčiavimo klaidų, rečiau vartojama neteiktinų vertinių, nepaisoma gramatikos taisyklių.

Teatras	Spektakliai
Lietuvos nacionalinis dramos teatras	„Apreiškimas Marijai“, „Kuprelis“, „Raudonkepurė“, „Intymūs pokalbiai“
Valstybinis jaunimo teatras	„Junas Gabrielis Borkmanas“, „Karlsonas, kuris gyvena ant stogo“
Klaipėdos dramos teatras	„Pašaliniam draudžiama“
Valstybinis Kauno dramos teatras	„Fjorenca“, „Žalgirės“
Panevėžio teatras „Menas“	„Meilė, džiazas ir velnias“
Vilniaus teatras „Lėlė“	„Sniego karalienė“
OKT / Vilniaus miesto teatras	„Žuvėdra“

Įmonės ir įstaigos

Vykdydama Viešojo administravimo įstatymo nuostatą dėl ūkio subjektų veiklos priežiūros Inspekcija parengė ir interneto svetainėje paskelbė 2017 m. I ir II pusmečių tikrinimo planus, patvirtino ūkio subjektų tikrinimo klausimyną, viešas konsultacijas, asmenų aptarnavimo kokybės vertinimo apklausos anketas. Įstaigos veikla buvo organizuojama laikantis Ūkio ir Teisingumo ministerijų rekomendacijų: ūkio subjektai konsultuojami atvykus į Inspekciją, telefonu, elektroniniu paštu, teikiamos patvirtintos rašytinės konsultacijos, metodinė pagalba teikiama tikrinimų įmonėse metu, informacija skelbiama interneto svetainėje. Inspekcija laikėsi deklaracijos dėl pirmųjų verslo metų nuostatų. Pagal ją įsipareigojo konsultuoti ūkio subjektus, teikti jiems metodinę pagalbą ir pirmaisiais veiklos metais netaikyti nuobaudų.

Patikrintos šios įmonės ir įstaigos: Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra, Lietuvos mokslo tarybos Mokslo fondas, VĮ „Infrastruktūra“ (surašytas nurodymas darbuotojui išlaikyti valstybinės kalbos egzaminą pagal reikiamą valstybinės kalbos mokėjimo kategoriją), Neįgaliųjų reikalų prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Kalėjimų prie Lietuvos Respublikos

teisingumo ministerijos (1 nurodymas) departamentai, Viešojo saugumo (20 nurodymų), Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos, Valstybės dokumentų technologinės apsaugos, Lošimų priežiūros prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Valstybinė vaistų kontrolės prie Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos (1 nurodymas), Valstybinė akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai prie Sveikatos apsaugos ministerijos tarnybos, Nacionalinė visuomenės sveikatos priežiūros laboratorija (16 nurodymų), Vilniaus geležinkelio transporto ir verslo paslaugų (3 nurodymai), Vilniaus komunalinių paslaugų (2 nurodymai), Vilniaus Šilo (2 nurodymai) mokyklos, Vilniaus „Vilties“ specialioji mokykla-daugiafunkcinis centras (5 nurodymai), Vilniaus sutrikusio vystymosi kūdikių (6 nurodymai) ir Žolyno vaikų socialinės globos namai, Vilniaus kultūros (2 nurodymai), Kultūros paveldo, Naujosios Vilnios kultūros (3 nurodymai), Vilniaus miesto sporto (20 nurodymų), Vilniaus statybininkų rengimo, Vilniaus technologijų ir verslo profesinio mokymo (3 nurodymai), Vilniaus Santariškių konsultacinis-mokymo, Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos, Vilniaus priklausomybės ligų (1 nurodymas), Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo (3 nurodymai), Vilniaus miesto psichikos sveikatos (5 nurodymai), Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Medicinos (6 nurodymai), Vilniaus universiteto ligoninės Santaros klinikų Reabilitacijos, fizinės ir sporto medicinos (7 nurodymai), Nacionalinis kraujo centrai, Naujininkų (4 nurodymai), Šeškinės (11 nurodymų), Antakalnio (6 nurodymai) poliklinikos, UAB „BENU vaistinė Lietuva“, „Gintarinė vaistinė“ (10 nurodymų), „Eurovaistinė“ (11 nurodymų), „Norfos vaistinė“ (7 nurodymai), „Affecto Lietuva“, „Blue Bridge“, „Norfos mažmena“ (25 nurodymai), VšĮ „GO Vilnius“ (1 nurodymas), Jungtinis techninis sekretoriatas (10 nurodymų), „Grunto valymo technologijos“, Geležinkelių logistikos parkas, Vilniaus kultūros, pramogų ir sporto rūmai (4 nurodymai), svečių namai „Oras“.

Nurodymai išlaikyti valstybinės kalbos mokėjimo egzaminus surašyti UAB „Rimi Lietuva“ (100 darbuotojų), „Lidl Lietuva“ (30 darbuotojų), „Palink“ IKI prekybos tinklo (301 darbuotojui), AB Lietuvos pašto (44 darbuotojams) generaliniams direktoriams. Įmonėse ir įstaigose atrankos būdu tikrinti susirašinėjimo, veiklos organizavimo dokumentai, su pastebėtomis klaidomis supažindinti vadovai ir atsakingi asmenys.

UAB „Metalo amžius“, „Interjero dizainas“, „The Pier“, „Kaža“, UAB „H&M Hennes & Mauritz“, „Krinona“, „Egidijus ir Vytautas“, APB „Apranga“ priklausančiose parduotuvėse tikrinta parduodamų prekių etikečių ir aprašų kalba. Minėtoms įmonėms išsiųsti raštai su pastebėtomis klaidomis.

23 įstaigoms ir įmonėms nurodyta, kad trumposiose telefonų žinutėse apie teikiamas paslaugas būtų vartojamos visos lietuviškos raidės.

Reklama

2017 m. tikrinta televizijos, radijo stočių transliuojama, žurnaluose, interneto portaluose skelbiama reklama.

Žiūrėtos televizijos reklamos trukmė – 102 val. TV3 tikrinta 2 kartus, parašyti 2 raštai; „Lietuvos ryto“ televizija – 3 kartus, 2 raštai; „Init TV“ – 2 kartus, 1 raštas; LNK – 2 kartus, 2 raštai; BTV – 2 kartus, 2 raštai; „Balticum TV“ – 2 kartus, 1 raštas; „Info TV“, TV 6 ir TV8 – po 1 kartą, parašyta po 1 raštą, LRT televizija – 1 kartą, klaidų nepastebėta.

Kaip ir ankstesniais metais, televizijos reklamoje daugiausia pastebėta kirčiavimo klaidų ir nelinksniuojamų simbolinių pavadinimų, o užrašuose – prekių ženklų ir gaminių pavadinimų, neišskirtų kabutėmis ar kitu šriftu. Kiti dažniau pasitaikantys pažeidimai – linksnių vartojimo ir žodžių reikšmės klaidos. Inspekcijos interneto svetainėje paskelbtos 9 televizijos reklamoje pastebėtų trūkumų apžvalgos.

Patikrinta radijo stočių „Radiocentras“, „M-1“, „Power hit radio“, „Relax FM“ ir Žinių radijo reklama, trukmė – 25 val. Daugiausia užfiksuota kirčiavimo klaidų, dažnai nelinksniuojami

simboliniai pavadinimai, esama leksikos ir linksnių vartojimo klaidų. Inspekcijos interneto svetainėje paskelbta radijo reklamoje pastebėtų kalbos klaidų apžvalga.

Žurnalų „Laima“, „Moteris“, „Beatos virtuvė“, „IQ“, „IQ Life“ ir „370“ reklamos kalba tvarkoma gerai, tačiau kai kuriuose leidiniuose yra linksnių vartojimo ir žodžių reikšmės klaidų. Gana dažna ir rašybos klaida – simboliniai pavadinimai neišskiriami kabutėmis arba kitu šriftu. Inspekcijos interneto svetainėje paskelbta žurnalų reklamoje pastebėtų kalbos klaidų apžvalga.

Portalų *alfa.lt*, *15 min.lt*, *delfi.lt* ir *lrytas.lt* reklamoje klaidų nedaug – dažniausiai kabutėmis neišskiriami simboliniai pavadinimai, kitų didesnių kalbos normų pažeidimų nepastebėta.

Buvo tikrinama Vilniaus miesto išorinė reklama – iškabos, stendai, skydai, vitrinos. 2016 m. Inspekcija Vilniaus miesto savivaldybę buvo informavusi, kad dalis reklamos nustatyta tvarka nesuderinta. Daugeliu atvejų projektuose šalia prekių ženklų lietuvių kalba vartojama, tačiau įrengtoje reklamoje nėra informacijos lietuvių kalba (plačiau žr. skyriuje „Bendradarbiavimas su savivaldybėmis ir kitomis institucijomis“).

Interneto svetainės

Patikrinta 90 interneto svetainių. Raštai dėl kalbos klaidų parašyti Kalėjimų, Jaunimo reikalų, Neįgaliųjų reikalų departamentams, Lošimų priežiūros, Valstybės dokumentų technologinės apsaugos, Valstybinei vaistų kontrolės, Viešojo saugumo, Valstybinei akreditavimo sveikatos priežiūros veiklai tarnyboms, Lietuvos mokslų akademijai, Vilniaus Antakalnio, Naujosios Vilnios, Naujininkų, Šeškinės poliklinikoms, Lietuvos kurčiųjų ir neprigirdinčiųjų ugdymo, Vilniaus technologijų ir verslo profesinio mokymo, Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos, Vilniaus miesto sporto, Vilniaus statybininkų rengimo, Specialiosios pedagogikos ir psichologijos, Nacionaliniam kraujo, Vilniaus priklausomybės ligų, Vilniaus miesto psichikos sveikatos, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Medicinos, Vilniaus Santariškių konsultaciniam-mokymo, Vilniaus „Vilties“ specialiajai mokyklai-daugiafunkciniam, Kultūros paveldo, Vilniaus etninės kultūros, Kirtimų kultūros, Naujosios Vilnios kultūros centrams, Nacionalinei visuomenės sveikatos priežiūros laboratorijai, Jungtiniam techniniam sekretariatui, Kompiuteriukų paramos fondui, Mokslo, inovacijų ir technologijų, Nacionalinei regionų plėtros agentūroms, Vilniaus komunalinių paslaugų, Vilniaus Šilo, Vilniaus geležinkelio transporto ir verslo paslaugų mokykloms, Vilniaus kultūros, pramogų ir sporto rūmams, Vilniaus Žolyno vaikų socialinės globos, Valakampių socialinių paslaugų, Vilniaus sutrikusio vystymosi kūdikių namams, Lietuvos psichologų, Lietuvos išsėtinės sklerozės sąjungoms, asociacijai „Raudonos nosys. Gydytojai klounai“, Lietuvos autizmo asociacijai „Lietaus vaikai“, Lietuvos profesinių santykių konsultantų, Hungtintono ligos, Žmonių su Dauno sindromu ir jų globėjų asociacijoms, knygynų tinklui „Pegasas“, leidykloms „Alma littera“, „Flintas“, „Aukso pieva“, „Lututė“, „Presvika“, VĮ „Infostruktūra“, VšĮ „Grunto valymo technologijos“, Socialinių inovacijų studijai, Geležinkelių logistikos parkui, Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerijai, AB Lietuvos paštas, UAB „Grinda“, „Norfos mažmena“, „Rimi Lietuva“, „Lidl Lietuva“, „Affecto Lietuva“, „Olego transportas“, „Grėžiniai“, interneto naujienų portalams *alfa.lt*, *lrytas.lt*, *15min.lt*, *tv3.lt*, *delfi.lt*, *verslozinios.lt*, svetainėms *uzsaugialietuva.lt*, *lietuva.lt*, *ec.europa.eu*, *workinlithuania.lt*, *tapkcempionu.lt*, *priimk.lt*, *aukok.lt*, *vilnius.teisinepagalba.lt*, *malteiciai.lt*, *imf.lt* (*laukiu.lt*), *curapro.com/lt-lt*, *bepatyciu.lt*, *nedelsk.lt*, *donoras.lt*.

Dėl kalbos klaidų svetainėse *vilniuskc.lt* ir *kaledossostineje.lt* 2 raštai parašyti Vilniaus kultūros centrai. Pakartotinai tikrinta SOS vaikų kaimo svetainė *www.sos-vaikukaimai.lt*, pastabų neteikta.

2017 m. tikrintų interneto svetainių kalbos klaidų kiekis ir pobūdis panašus kaip ir ankstesniais metais. Vyrauja gramatikos ir skyrybos klaidos. Dažnai neskiriami šalutiniai sakiniai, išplėstiniai derinamieji pažyminiai po pažymimojo žodžio, tik iš vienos pusės skiriamos išplėstinės dalyvinės, padalyvinės ir pusedalyvinės aplinkybės. Daugelyje svetainių rašomos netaisyklingos

kabutės, nepaisoma simbolinių pavadinimų rašymo taisyklių.

Skundų ir prašymų nagrinėjimas

2017 m. gauta apie 200 skundų ir prašymų, iš jų 30 pateikti raštu, kiti elektroniniu paštu ir telefonu.

Inspekcija gavo persiųstus skundus iš Lietuvos Respublikos Seimo Švietimo ir mokslo komiteto, Valstybinės lietuvių kalbos komisijos, Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos, Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato.

Į Inspekciją asmenys kreipėsi dėl kitomis kalbomis pateikiamos informacijos Vilniaus miesto viešosiose erdvėse, neoficialių kaimų pavadinimų formų vartojimo Vilniaus rajone, Švenčionių rajone, Zalavo kaime, esančių paminklų su užrašais ne valstybine kalba, kalbos klaidų ir netikslumų kasos aparatų čekiuose, kalbos klaidų Jonavos rajono apylinkės teismo interneto svetainėje, VI Registrų centro netaisyklingai rašomų kabučių registruojant įmonių pavadinimus, prekybos centro „Ermitažas“ reklamos šūkio „Kainakrito pirkanori!“, kalbos klaidos „Neste“ degalinės informaciniame stende, techninių dokumentų rusų kalba pateikimo teismui, Vilniaus miesto svečių namų „Oras“, UAB „Olego transportas“, prekybos tinklo „Iki“ darbuotojų valstybinės kalbos neįvykdymo atliekant tarnybines pareigas, netaisyklingo vietovardžių rašymo TV6 televizijoje, Lazdynų poliklinikoje pacientams skirtuose ekranuose rodytų animacinių filmų be garso su titrais rusų kalba, vienos Visagino namo bendrijos pirmininko skelbiamos informacijos rusų kalba, produktų aprašų ir pakuočių rusų kalba, gido rusų kalba teikiamų paslaugų ekskursijos metu, arklinių šeimos gyvūnų tapatybės nustatymo dokumento kalbos.

Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos Vidaus audito skyrius kreipėsi dėl tarptautinių teisės aktų, kuriuos tenka nagrinėti atliekant auditą pavaldžiose įstaigose. Paaiškinta, kad Valstybinės kalbos įstatymas nenumato institucijoms pareigos pačioms versti tarptautinės teisės aktus.

Į Inspekciją ne kartą kreipėsi asmenys, kad Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba informuodama piliečius apie atliktas bankines operacijas anglų kalba pažeidžia Valstybinės kalbos įstatymo 7 str. reikalavimą, nurodantį gyventojų aptarnavimo įstaigų vadovams užtikrinti aptarnavimą valstybine kalba. Inspekcijai pareikalavus laikytis šio Valstybinės kalbos įstatymo reikalavimo Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba informaciją apie atliktas bankines operacijas ėmė teikti tik lietuvių kalba.

Inspekcija gavo skundų dėl Vilniuje šalia švietimo įstaigų atsiradusių lentelių su užrašu „Kiss and Ride“. Prašydama teisiškai įvertinti tokių kelio ženklų teisėtumą Inspekcija kreipėsi į Vyriausybės atstovą Vilniaus apskrityje. Laisvės kovotojų sąjunga ir keletas piliečių atkreipė Inspekcijos dėmesį į tai, kad Kaune atsirado užrašų „Like Bike“ pažymėti dviračių takai. Inspekcija Kauno miesto savivaldybės paprašė paaiškinti, kodėl vartojamas nelietuviškas užrašas. Išsiaiškinta, kad yra pateikta paraiška užrašą „Like Bike“ registruoti kaip prekių ženklą. Pagal teisinį reglamentavimą Lietuvos keliuose galioja tik Kelių eismo taisyklėse numatyti kelio ženklai, savavališkas ženklinimas galimai pažeidžia teisės aktus, reglamentuojančius saugų eismą keliuose.

Vilniaus miesto savivaldybės tarybos Valstybinės kalbos reikalų visuomeninė komisija kreipėsi dėl Vilniaus miesto savivaldybės prevencijos ir pagalbos smurtą artimoje aplinkoje patyrusiems asmenims 2017–2021 metų programos 2017 metų priemonių plano, kuriame numatytas uždavinys organizuoti visuomenės švietimo ir informavimo kampaniją lietuvių, lenkų ir rusų kalbomis. Inspekcija perspėjo savivaldybę, kad valstybinė kalba turi būti vartojama ir tada, kai bus organizuojamos visuomenės švietimo ir informavimo priemonės kitomis kalbomis.

Gautas skundas dėl „Egmont Lietuva“ išleistose knygelėse vaikams pastebėtų kalbos klaidų. Patikrinus paaiškėjo, kad leidinyje „Ledo šalis. Karališkoji užjūrio kelionė“ yra rašybos ir skyrybos klaidų, pastabos nusiūstos leidyklos vadovui.

Telefonu ir elektroniniais laiškais į Inspekciją kreipėsi asmenys dėl klaidų interneto naujienų portaluose, prekybos salės užrašuose, reklaminiuose leidiniuose, valstybės institucijų svetainėje, dėl radijo ir televizijos laidų, leidinių, viešųjų reklaminių užrašų, prekių aprašų kalbos, neįgarsintų lietuvių kalba kino filmų, vertimo kalbos, netaisyklingai rašomų vietovardžių televizijos programose, saugos įspėjimų ne lietuvių kalba, įmonių siunčiamų pranešimų ir reklaminių trumpųjų žinučių be lietuviškų raidžių, ne valstybinės kalbos vartojimo savivaldybės tarybos posėdžiuose.

Į Inspekciją kreipėsi asmenys konsultacijų dėl reikalavimų laikyti egzaminus pagal nustatytas valstybinės kalbos mokėjimo kategorijas taikymo, kitų kalbų, nelietuviškų šūkių, šalių pavadinimų vartojimo reklamoje, viešojoje informacijoje, dėl susirašinėjimo, dokumentų rengimo ir tvarkymo, kalbos taisyklingumo reikalavimų.

Bendradarbiavimas su savivaldybėmis ir kitomis institucijomis

2017 m. Inspekcija bendradarbiavo su Valstybine lietuvių kalbos komisija, Kultūros ministerija, Lietuvių kalbos institutu, Vyriausybės atstovu Vilniaus apskrityje, VĮ Registrų centru, LRT radiju, LRT Kalbos kultūros skyriumi, naujienų portalu *delfi.lt*, Lietuvos kompiuterininkų sąjunga, savivaldybių administracijų kalbos tvarkytojais.

Inspekcijos darbuotojai dalyvavo Kalbos komisijos Gramatikos, rašybos ir skyrybos, Žodyno pakomisės posėdžiuose.

Vyriausioji inspektorė R. Kanišauskaitė ir vyresnioji inspektorė G. Černiauskaitė dirbo Valstybinėje lietuvių kalbos komisijoje ekspertėmis.

Vyriausioji inspektorė R. Kanišauskaitė dirbo Kultūros ministerijos terminijos komisijoje.

Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 7 str. nustatyta, kad viena iš valstybinių (perduotų savivaldybėms) funkcijų yra valstybinės kalbos vartojimo ir taisyklingumo kontrolė. Šią funkciją vykdo kalbos tvarkytojai, o savivaldybėms už tai skiriama specialioji tikslinė dotacija. Vadovaujantis Vietos savivaldos, Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymais, Vyriausybės nutarimu „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo taisyklių patvirtinimo“ ir kitais teisės aktais kontroliuota, kaip savivaldybėse vykdoma minėta funkcija, kaip naudojamos jai skirtos lėšos.

Savivaldybių kalbos tvarkytojai pagal Inspekcijos rekomendacijas planavo savo veiklą, tikrino įmones ir įstaigas, seniūnijas, viešuosius užrašus ir reklamą, laikraščius, televizijos ir radijo laidas, interneto svetaines, konsultavo fizinius ir juridinius asmenis, skelbė atmintines savivaldybių interneto svetainėse, rašė straipsnius vietos laikraščiams, teikė Inspekcijai 2017 m. I pusmečio ir metines veiklos ataskaitas.

Inspekcijoje vyko kalbos tvarkytojų seminaras. Jame dalyvavo neseniai pradėję dirbti Vilniaus ir Panevėžio miestų, Akmenės, Alytaus, Kelmės, Kretingos, Šalčininkų, Šiaulių, Tauragės rajonų, Marijampolės ir Birštono savivaldybių administracijų specialistai. Inspekcijos darbuotojai skaitė pranešimus apie savivaldybės kalbos tvarkytojo veiklos teisinius aspektus, įmonių, įstaigų, televizijos, radijo laidų, išorinės reklamos kalbos tikrinimo metodiką, siūlė, kaip pateikti informaciją apie aktualius kalbos dalykus interneto svetainėse, svarstė kitas veiklos problemas, atsakė į klausimus.

Alytaus miesto ir Varėnos rajono savivaldybėse susitikimuose su administracijų vadovais ir kalbos tvarkytojais aptarti valstybinės kalbos priežiūros ir kontrolės klausimai.

Inspekcijoje buvo susitikta su Visagino savivaldybės administracijos Valstybinės kalbos kontrolės skyriaus vedėja A. Šarkiene ir naujai pradėjusia dirbti Skuodo r. savivaldybės administracijos kalbos tvarkytoja Ž. Sendrauskiene. Konsultuota dėl veiklos, atsakyta į klausimus.

Visų savivaldybių kalbos tvarkytojai nuolat konsultuoti įvairiais klausimais, daugiausia dėl reklamos ir viešųjų užrašų kalbos, kitų kalbų vartojimo viešojoje informacijoje, prekių ženklų naudojimo, įstaigų ir įmonių tikrinimo metodikos, tikrinimo ataskaitų ir kitų dokumentų sudarymo, poveikio priemonių taikymo.

Kovo ir rugsėjo mėn. Vilniaus miesto savivaldybės administracijoje Inspekcijos iniciatyva buvo surengti pasitarimai su atsakingais darbuotojais. Inspekcijos vadovai pasiūlė derinti tik tuos išorinės reklamos projektus, kuriuose greta prekių ženklų yra informacija lietuvių kalba, ir tikrinti, ar viešoji informacija atitinka suderintus projektus, ar yra išduoti leidimai reklamai. Inspekcija birželio ir rugsėjo mėn. patikrino 50 sostinės gatvių. Paaiškėjo, kad 146 objektuose greta prekių ženklų nėra informacijos apie prekes ir paslaugas lietuvių kalba. Tikrinimo išvados raštu pateiktos administracijos direktoriui. Savivaldybė ėmėsi prevencinių priemonių, tačiau gruodžio pabaigoje daugiau kaip pusė pažeidimų buvo nepašalinta, kai kurie tęsiasi daugiau negu metus.

Valstybinės kalbos teisinė apsauga

Daugiau nei prieš du dešimtmečius priimtas Valstybinės kalbos įstatymas gerokai pasenęs tiek teisės normų aiškumo, aktualumo, tiek ir teisinės technikos požiūriu. Būtina laiku reaguoti į integracijos procesus Europos Sąjungoje, migraciją, informacinių technologijų išsigalėjimą, adaptuoti ir derinti šiuos naujus reiškinius valstybės viešajame gyvenime kartu su valstybinės kalbos apsaugą užtikrinančiomis teisės normomis. Inspekcijai, kaip pagrindinei valstybinės kalbos politiką ir apsaugą įgyvendinančiai viešojo administravimo institucijai, tenka svarbiausias uždavinys – pritaikyti galiojančiose teisės normose išdėstytus valstybinės kalbos vartojimo ir taisyklingumo reikalavimus atskiroms viešojo gyvenimo sritims taip, kad būtų užtikrinama tinkama valstybinės kalbos teisinė apsauga.

Vis daugiau vietos viešajame gyvenime užima užsienio kalbos, todėl Inspekcijai teko spręsti klausimus dėl valstybinės kalbos vartojimo užtikrinimo įvairiose valstybinės kalbos vartojimo srityse.

Inspekcija kartu su Vyriausybės atstovu Vilniaus apskrityje ir Valstybine lietuvių kalbos komisija teisme laikėsi nuomonės, kad Vilniaus miesto savivaldybės administracija, vartodama dvikalbius gatvių pavadinimus pažeidžia Valstybinės kalbos įstatymą ir kitus teisės aktus. Lietuvos teismų praktikoje dėl gatvių pavadinimų rašymo tik valstybine kalba galiojo griežtos nuostatos, tačiau 2017 m. vasario 15 d. Vilniaus apygardos administracinis teismas savo sprendimu administracinėje byloje Nr. eI-1128-811/2017 nustatė, kad tam tikrais atvejais gatvių pavadinimus galima rašyti ir kitomis kalbomis, kadangi pačias gatvių pavadinimų lenteles galima interpretuoti kaip meninius gatvių akcentus, puošybos elementus, skirtus ne gatvių pavadinimams žymėti, o skirtingų bendruomenių ir tautų simboliams pagerbti. Tokį teismo sprendimą Vyriausybės atstovas Vilniaus apskrityje apskundė Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui, tačiau iki metų pabaigos galutinis sprendimas nebuvo priimtas.

Vyriausiajai administracinių ginčų komisijai apskūstas Valstybinės kalbos inspekcijos nurodymas, kuriuo farmacininku dirbantis asmuo įpareigotas išlaikyti valstybinės kalbos mokėjimo egzaminą pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. gruodžio 24 d. nutarimo Nr. 1688 „Dėl valstybinės kalbos mokėjimo kategorijų patvirtinimo ir įgyvendinimo“ reikalavimus nustatytą kalbos mokėjimo kategoriją. Skundo nagrinėjimo metu pareiškėjui pateikus Komisijai papildomus dokumentus, įrodančius, kad jis turi atitinkamą išsilavinimą ir jam valstybinės kalbos mokėjimo egzaminą laikyti nereikia, Inspekcija nurodymą panaikino. Kitais skundų nagrinėjimo atvejais darbdaviai turėjo tikslinti darbuotojų pareigybių aprašymus dėl kalbos mokėjimo reikalavimo.

Daug prekių ženklų ir užsienio įmonių ar jų filialų Lietuvoje pavadinimų su kitų kalbų žodžiais pateikiami gerai matomose vietose. Informacijos lietuvių kalba dažnai nebūna arba ji yra mažesnio formato ir nelabai pastebima. Vartotojų teisių apsaugos įstatymo, kurio 5 str. nustatyta,

kad valstybinė kalba privaloma visuose vartotojams skirtuose viešuosiuose išoriniuose ir vidiniuose prekybos ir paslaugų teikimo vietų užrašuose, įskaitant prekybos ir paslaugų teikimo vietų pavadinimus, Inspekcija nekontroliuoja. Minėto įstatymo 12 str. nurodyta, kad Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba, be kitų funkcijų, užtikrina vartotojų teisių apsaugą. Inspekcija kreipėsi į šią įstaigą ir paprašė informuoti, kaip praktiškai užtikrinamas Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 5 str. reikalavimas. Tarnyba pranešė, kad jai nepriskirta kontroliuoti Vartotojų teisių apsaugos įstatymo nuostatų, susijusių su valstybinės kalbos vartojimu.

Lietuvos Respublikos Seimo Švietimo ir mokslo komitetui teikti Valstybinės kalbos inspekcijos įstatymo Nr. IX-672 2, 3, 4, 5, 6, 7 str. pakeitimo ir papildymo įstatymo, Vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 7 str. pakeitimo įstatymo projektai. Jie rengti atsižvelgiant į tai, kad dabartinė valstybinės kalbos vartojimo ir taisyklingumo kontrolės sistema, kurią sudaro du savarankiški, jokiais valdymo santykiais nesusieti lygmenys – valstybės (Valstybinė kalbos inspekcija) ir savivaldybių (savivaldybių kalbos tvarkytojai) – neužtikrina kontrolės kokybės ir visuotinumą. Šių teisės aktų projektų rengimo tikslas – tobulinti valstybinės kalbos kontrolės sistemos modelį, pagal kurį valstybinės kalbos vartojimo kontrolės sistema turėtų būti visuotinė (tolygiai apimti visą valstybės teritoriją), lanksti (tą leistų užtikrinti kontrolės subjektų mobilumas), o už valstybinės kalbos priežiūrą būtų atsakinga viena institucija – Valstybinė kalbos inspekcija. Kartu su šiais įstatymų projektais siūloma tobulinti ir Administracinių nusižengimų kodekso 589 str. nuostatas dėl subjektų, atsakingų už valstybinės kalbos kontrolę. Šia pataisa siekiama, kad administracinius nusižengimus valstybinės kalbos priežiūros srityje nustatytų ir administracinio poveikio priemones taikytų tik Valstybinės kalbos inspekcijos pareigūnai.

Komitetui teiktas Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 5 str. pakeitimo įstatymo projektas, kurio tikslas įpareigoti pagrindinę valstybinės kalbos priežiūros instituciją – Valstybinę kalbos inspekciją – kontroliuoti, kaip užtikrinamas valstybinės kalbos vartojimas prekybos ir paslaugų teikimo vietose. Šiame teisės akte nustatyta vartotojo teisė gauti teisingą ir visapusišką informaciją valstybine kalba, tačiau už šio reikalavimo vykdymą atsakingos vietos savivaldos institucijos nepakankamai užtikrina, kad prekybos ir paslaugų teikimo vietose vartotojams skirtuose išoriniuose ir vidiniuose užrašuose greta prekių ženklų būtų pateikiama informacija lietuvių kalba. Dabartinis teisinis reglamentavimas nesuteikia Inspekcijai teisės reikalauti, kad šalia prekių ženklų būtų pateikiama informacija valstybine kalba, todėl ji būtina keisti.

Informacinė veikla

Apie savo veiklą Inspekcija nuolat informuoja visuomenę interneto svetainėje. Joje pranešama apie svarbiausius įstaigos darbus, renginius, susitikimus, skelbiama apie televizijoje, spaudoje, reklamoje, tikrintuose dokumentuose pastebėtas kalbos klaidas, gautus skundus. Apibendrinus tikrintų televizijos, radijo laidų, periodinės spaudos leidinių kalbą paskelbti patarimai radijo ir televizijos, spaudos žurnalistams, politikams.

Parengtose 26 LRT radijo laidelėse apžvelgta televizijos, radijo laidų, reklamos, periodinių leidinių, knygų, interneto svetainių, teatro spektaklių, įmonių ir įstaigų raštų, dokumentų kalba, aptarti kai kurie aktualūs valstybinės kalbos vartojimo ir taisyklingumo reikalavimai. Naujienu portalas *delfi.lt* rubrikoje „Kalbos pulsas“ paskelbta 150 užduočių su dažniausiai pastebimomis klaidomis.

Bendradarbiauta su dienraščiu „Lietuvos žinios“, jame išspausdinta 11 straipsnių apie televizijos laidų kalbą. Rašyta apie informacinių, pokalbių, sporto, kulinarinių laidų, muzikinių konkursų, intelektinių žaidimų vedėjų kalbą.

Duoti interviu dienraščiams „Lietuvos žinios“, „Vakaro žinios“, LRT televizijos laidoms „Laba diena, Lietuva“, „Lietuva mūsų lūpose“, LRT radijo laidoms „Ryto garsai“ ir „Aktualijų studija“, „Kultūros savaitė“, „Lietuvos ryto“ televizijai, interneto portalui *kaunas.kasvyksta.lt*.

Renginiai

Minint Tarptautinę gimtosios kalbos dieną devintą kartą buvo surengtas Gražiausių lietuviškų įmonių pavadinimų konkursas. Iš daugiau kaip 10 tūkstančių juridinių asmenų pavadinimų, įregistruotų 2016 metais, išrinkti šie: „Apkabink mėnulį“, „Pusė karalystės“, „Tiesios kreivės“, „Vėjo žingsniai“, „Teisingumo vartai“, „Duomenų palėpė“, „Ližė smalžė“, „Juodaragis“, „Juostė“, „Šimtalapė“, „Cinamono rūkas“, „Dūzgutis“, „Žydėjimas vyšnios“ ir „Balta sala“. Balsavimas skelbtas ir portale *delfi.lt*. Skaitytojams labiausiai patiko pavadinimas „Apkabink mėnulį“. Konkurso laimėtojai vasario 21 d. buvo apdovanoti Kultūros ministerijoje vykusiame renginyje.

Vasario 20 d. Inspekcijos viršininko pavaduotojas A. Dambrauskas, vyriausioji inspektorė R. Kanišauskaitė dalyvavo Valstybinės lietuvių kalbos komisijos surengtoje diskusijoje „Kalba kultūroje: gniaužiama ar kuriama?“ Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje.

Vasario 23 d. Inspekcija vienuoliką kartą apdovanojo taisyklingiausia kalba parengtų knygų autorius, redaktorius ir leidyklas (žr. skyrių „Neperiodinė spauda“).

Kovo 13 d. Inspekcijos darbuotojai dalyvavo Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekoje vykusiame baigiamajame Lietuvių kalbos dienų renginyje, kuriame Inspekcija buvo apdovanota už informacijos sklaidą.

Kovo 15 d. Inspekcijos darbuotojai lankėsi leidykloje „Tyto alba“ (žr. skyriuje „Neperiodinė spauda“).

Kovo 16–18 d. D. Smalinskas dalyvavo Anykščių Antano Baranausko pagrindinėje mokykloje vykusios lietuvių kalbos ir literatūros olimpiados vertinimo komisijos darbe.

Kovo 31 – balandžio 1 d. D. Smalinskas dalyvavo Visagino „Gerosios vilties“ progimnazijoje vykusios lietuvių kalbos olimpiados vertinimo komisijos darbe.

Kovo 31 d. R. Balsevičiūtė dalyvavo Lietuvių kalbos kultūros metams skirtame renginyje Kėdainiuose „Nepatikėsite: lietuvių kalba gali išgelbėti pasaulį“.

Balandžio 25 – gegužės 5 d. D. Smalinskas dalyvavo LRT dešimtą kartą rengiamo „Kalbos grynuolio“ konkurso rinkimų komisijoje.

Gegužės 4 d. Inspekcijoje lankėsi Lietuvos edukologijos universiteto Humanitarinio ugdymo fakulteto studentai ir Lietuvių kalbotyros ir didaktikos katedros dėstytoja J. Trimonytė-Bikeliene. Susitikime D. Smalinskas, A. Dambrauskas ir R. Kanišauskaitė apžvelgė kalbos vartojimą ir taisyklingumą nustatančių teisės aktų reikalavimus, Inspekcijos veiklos tikslus ir uždavinius, aptarė įvairius viešųjų užrašų ir prekių ženklų vartojimo atvejus, informacijos kitomis kalbomis reglamentavimą.

Gegužės 19 d. D. Smalinskas dalyvavo Rokiškio r. Obelių miesto bibliotekoje vykusiame Lietuvių kalbos kultūros metams skirtame renginyje.

Birželio 7 d. Inspekcijos darbuotojai susitiko su Lietuvos rašytojų sąjungos atstovais (žr. skyriuje „Neperiodinė spauda“).

Rugsėjo 27 d. Inspekcijos atstovai dalyvavo projekto „Lietuvių kalbos gramatinių formų dabartinė vartoseną, konkurencija ir polinkiai“ baigiamajame seminare.

Gruodžio 4 d. D. Smalinskas, Valstybinės lietuvių kalbos komisijos pirmininkas A. Antanaitis ir Lietuvos žurnalistų sąjungos pirmininkas D. Radzevičius pasitarime aptarė bendradarbiavimo galimybes, numatė būtiniausius ateities darbus.

***

Inspekcija yra Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto socialinė partnerė. Inspekcijos viršininkas D. Smalinskas dalyvavo bakalauro darbų gynimo komisijos darbe, yra Studijų komiteto narys.

Inspekcijos darbuotojai dalyvavo Valstybinės lietuvių kalbos komisijos surengtame seminare „Aktualieji mokslo darbų redagavimo klausimai“, mokymo centro „Supremus“ seminare

„Viešas kalbėjimas: savęs ir auditorijos valdymas“, Lietuvos viešojo administravimo instituto seminare „Neigiamų emocijų ir konflikto valdymas“, UAB „Lexnet“ seminare „Teisinių žinių gilinimas. *Infolex* paieškos sistema. Mokymai vartotojams“, VšĮ Viešųjų pirkimų agentūros kvalifikacijos kėlimo kursuose „Viešųjų pirkimų vykdymo pokyčiai 2017 m.“.

Valstybės tarnybos departamentas tikrino, kaip Inspekcijoje laikomasi Valstybės tarnybos įstatymo nuostatų. Pažeidimų nenustatyta.

Inspekcijos veiklą pradėjo tikrinti Valstybės kontrolės Ekonomikos audito departamentas.

Valstybinėje kalbos inspekcijoje dirbo 8 kontrolės funkciją atliekantys valstybės tarnautojai, turintys aukštąjį universitetinį lituanistinį išsilavinimą. Vidutinis darbo stažas valstybės tarnyboje – 23 metai. Skundų dėl darbuotojų veiksmų nebuvo, neigiamų vidinių pokyčių Inspekcijoje neįvyko.

Inspekcijos viršininkas

Donatas Smalinskas